

ONA TILI FANINI O'QITISHDA YANGICHA METODLAR

Dadajonova Nargiza Abduaziz qizi

Toshkent viloyati Ohangaron shahri 1-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Ona tili fanini o'qitishda foydalaniladigan yangicha metodlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Ona tili, zamonaviy metodlar, axborot texnologiyalari, innovatsion ta'lim, til, tafakkur.

Bugungi kunda zamonaviy oliy ta'lim tizimida innovatsion ta'lim texnologiyalari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish, oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlashning samarali tizimini joriy etish talabalarning tizimli, kompleks va yaxlit bilim olishini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Zamonaviy yosh avlodni tarbiyalayotgan o'qituvchi eng avvalo zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan xabardor bo'lishi kerak. Har bir o'qituvchi o'z fanining mutaxassisi bo'lishdan tashqari, ko'p miqdordagi ma'lumotlarni eng kam vaqt bilan vizual tarzda taqdim etishga intilishi kerak. Dunyoda davlat va jamiyat taraqqiyotining harakatlantiruvchi kuchi hisoblangan ta'lim-tarbiya sharoitida til va tafakkur uyg'unligiga erishish uchun innovatsion texnologiyalar orqali ta'lim samaradorligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, Yaponiya, Germaniya, AQSH, Rossiya Federatsiyasi, Kanada kabi rivojlangan mamlakatlarning ilmiy markazlarida til ta'limi samaradorligini oshirishning nazariy va amaliy masalalari, o'qitish sifatini oshirish muammosi o'rganilmoqda. Xususan, BMTning Ta'lim to'g'risidagi konventsiyasida “Innovatsion pedagogik texnologiyalar orqali o'qitishni tubdan takomillashtirish” masalasi ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan, Ta'lim tizimining jahon amaliyotida o'qitish uslublarini individuallashtirish va kompetensiyaga asoslangan yondashuvlarni integratsiyalashuviga asoslangan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish ta'lim sifatini ta'minlashning yetakchi omili sifatida qaralmoqda. O'zbekistonning yangilangan ta'lim muassasalarida, mustaqil fikrlash, voqelikka ongli munosabatda bo'lish, daxldorlik va ijtimoiy faollik, nutq va tafakkur kabi fazilatlarni rivojlantirish, yuksak ma'naviyatli shaxsni kamol toptirish sog'lom avlodni tarbiyalashda muhim omil bo'lmoqda. boshlang'ich ta'lim tizimidan ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish zarurati natijasida. innovatsion faoliyatda ishtirok etish. Darsda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ahamiyati katta. Maqsadga faqat ma'lumotli o'quv jarayoni pedagogik jihatdan oldindan ishlab chiqilgan taqdiridagina erishish mumkin. Pedagogik jarayonni kompyuterlashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri

pedagogik texnologiyalar sohasidir. Loyihaviy ta'limdan foydalanish quyidagi muammolarni hal qilish va talablarni qondirish imkonini beradi.

vaqt:

- ta'limning real hayotga yaqin vaziyatda olib borilishini ta'minlaydi;
- nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan baholash va talabalarni faol mustaqil ta'lim jarayoniga jalb qilish imkonini beradi;
- kasbiy va asosiy ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishni ta'minlaydi.

Loyihaviy ta'lim orqali ona tili o'qitish metodikasi modulini takomillashtirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va pedagogik texnologiyalarning o'рни alohida. O'qituvchi darsni tashkil qilganda, avvalo uni loyihalashtiradi. Bunda u o'zining barcha mahorati va ijodkorligini ishga soladi. Axborot texnologiyalari - bu odamlarning bilimni rivojlantiruvchi, texnik va ijtimoiy jarayonlarni boshqarish qobiliyatini kengaytiruvchi axborotni tashkil qilish, saqlash, qayta ishlash, izlash, uzatish va texnik vositalardir. Axborot texnologiyalari ham muayyan maqsadga erishish uchun sodir bo'ladigan jarayonlar zanjiridan iborat ijodiy faoliyat. Texnologik zanjirni tashkil etuvchi jarayonlarni tashkil etish va axborot almashish uchun kompyuterlardan foydalanish imkoni bo'lsa, har qanday texnologiya samaradorligi ortadi. Ijodiy fikrlash, ijodiy izlanish, mavjud imkoniyatlardan eng yaxshisini tanlash, ulardan to'g'ri, o'rinli va samarali foydalanish. Tilimizning nutq sharoitiga mos boy imkoniyatlarini yaratish, yoshlar ongiga milliy qadriyatlarimiz, urf-odat va an'analarimiz ruhida ko'nikma va malakalarni singdirish.

Maktab ona tili kursining tarbiyadagi o'рни va imkoniyatlari juda katta. Mustaqil Respublikamiz uchun tadbirkor va ijodkor kadrlarni tayyorlash g'oyat muhim vazifa bo'lib turgan sharoitda ushbu fanni o'qitish alohida ahamiyat kasb etadi. Maktabda ona tilini o'rgatishdan maqsad tilning jamiyatda tutgan o'rnidan kelib chiqadi. Chunki odamlar o'z ishining barcha sohalarida faol. Ular doimo atrofdagi moddiy narsalar, hodisalar haqida fikr yuritadilar, bir-birlari bilan kelishadilar. Bugungi kunda ta'lim jarayonini axborot texnologiyalarisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Chunki ular yordamida dars samaradorligini yanada oshirish turli izlanishlarga asoslanadi. Demak, birinchi navbatda, oliy o'quv yurtlari talabalarini zamonaviy pedagogik texnologiya bo'yicha chuqur bilimlar bilan qurollantirishimiz kerak. Ayniqsa, ona tilini o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish katta ahamiyatga ega. Chunki bu o'quvchilar nutqini yaxshilaydi, fikrlash qobiliyatini kengaytiradi.

Darslarni yangi zamonaviy shakl va uslublarda tashkil etish, o'quvchilarni darsda boshqarish qobiliyati hozirgi kunda o'qitishning asosiy mezoni sifatida qaralmoqda. Ilg'or pedagogik texnologiya asosidagi zamonaviy dars turlari va shakllaridan foydalanish o'quvchining ta'lim-tarbiya jarayonida tutgan o'rnini belgilash, unga yangicha yondashuv, yangicha yondashuvni ta'minlash, jarayonni mohirona va oqilona boshqarish demakdir. Ona tili darslarida o'tkaziladigan musobaqa

mashgʻulotlarining maqsadi oʻquvchining til sinfi boʻyicha bilimni tekshirish, mulohaza jarayonida tildan foydalana olish, nutqiy koʻnikma, tez va aniq fikrlash, muammoli vaziyatlardan chiqish qobiliyatini baholashdan iborat. Musobaqa mashgʻulotlari oʻquvchilarda faollik, zukkolik, zukkolik fazilatlarini rivojlantiradi, ularni mustaqil ijodiy mushohada qilishga koʻniktiradi, zarur va foydali koʻnikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Taʼlimning eng samarali shakllaridan biri boʻlgan raqobatbardosh taʼlim - bu til oʻrganishga jalb qilish va talabalarni jalb qilishning qiziqarli usuli. Munozara oʻquvchilardan hushyor boʻlishni talab qiladi. Mustaqil va dinamik fikrlashga, tez fikrlashga, fikrning toʻgʻri yoki notoʻgʻriligini, oʻz fikrini mantiqiy va izchil isbotlay bilishga oʻrgatadi.[5]

Munozaralar va tortishuvlar eng toʻgʻri va maqbul echimga olib keladi. Muhokama orqali oʻquvchi boshqa tomonning ishonchli dalillarini tinglaydi, oʻzining “men”ini, oʻz dunyoqarashini, ilmiy va ijodiy fikrlash doirasi toʻgʻri yoki notoʻgʻri boʻlishidan qatʼi nazar, mustaqilligini anglaydi. xulosa qiladi. Oʻquvchilarni oʻz gʻoyalarini himoya qilishda turli usul va vositalardan foydalanishga, ijodiy fikrlashga, tildan unumli foydalanishga oʻrgatadi. Oʻquv fanlari boʻyicha elektron taʼlim vositalarining yaratilishi ushbu fanlarni oʻqitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni yanada kengaytirish imkonini beradi. Bu, oʻz navbatida, talabalarning mazkur fanlar boʻyicha bilimni chuqurlashtirishda asosiy omil boʻlib, taʼlim sifati va samaradorligini oshiradi. Bunday saʼy-harakatlarning amalga oshirilishi taʼlim jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini keng tatbiq etishni yanada jadallashtirish, professor-oʻqituvchilarni ilgʻor pedagogik bilim va texnologiyalar bilan qurollantirish, malakasini oshirish, xorijiy oliy taʼlim muassasalari tajribasidan keng foydalanish imkonini beradi. chuqur oʻrganish va ulardagi samarali usul va vositalarni milliy taʼlim tizimimizga joriy etish. Zamonaviy AKTlardan biri multimedidir. Multimedia jadal rivojlanayotgan zamonaviy axborot texnologiyasidir. Talabalarga multimedia asosida bilim berish va ularni qayta tayyorlash bugungi kunning dolzarb masalasidir. Koʻpgina mutaxassislar ushbu atamani turlicha talqin qilishadi. Bizning fikrimizcha, multimedia informatika fanining dasturiy va texnik vositalariga asoslangan audio, video matn, grafik va animatsiya effektlari asosida oʻquv materiallarini oʻquvchilarga yetkazishning yaxlit shaklidir. Talabalarni multimedia orqali oʻqitish quyidagi afzalliklarga ega:[4]

- a) berilgan materiallarni chuqurroq va toʻliqroq oʻzlashtirish imkoniyati mavjud;
- b) taʼlimning yangi sohalar bilan yaqinroq munosabatda boʻlish istagi kuchayadi;
- v) oʻqish vaqtini qisqartirish natijasida vaqtni tejash imkoniyati;
- g) oʻzlashtirilgan bilimlar inson xotirasida uzoq vaqt saqlanib qoladi va kerak boʻlganda amaliyotda qoʻllanilishi mumkin.

Oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va ularning qiziqishini (motivatsiyasini) oshirishga yordam berish qobiliyatiga koʻra, shuningdek, turli xil

multimedia ta'lim axborotlarining kombinatsiyasi, interaktivligi, moslashuvchanligi, multimedia foydali va samaralidir. lim texnologiyasi.

Interaktivlikni ta'minlash axborotni taqdim etishning boshqa vositalariga nisbatan raqamli multimedyaning muhim yutuqlaridan biridir. Interaktivlik o'quvchining ehtiyojlariga muvofiq tegishli ma'lumotlarni taqdim etishni o'z ichiga oladi. Interaktivlik ma'lum darajada ma'lumot taqdim etilishini nazorat qilish imkonini beradi: o'quvchilar dasturda o'rnatilgan sozlamalarni individual ravishda o'zgartirishi, natijalarni o'rganishi, foydalanuvchining muayyan so'rovi bo'yicha dastur so'roviga javob berishi, taqdim etish tezligi va sonini belgilashi mumkin. takrorlash mumkin. Ammo multimediyadan foydalanishda bir qancha narsalarni yodda tutish kerak. Multimedia o'quv materiallari tushunarli, dolzarb va foydalanishga qulay bo'lishi kerak. Talabalar multimedia texnologiyalarining barcha imkoniyatlarini to'liq o'rganish va ulardan samarali foydalanish uchun malakali o'qituvchining yordamiga muhtoj bo'ladi. Darsliklardan foydalanishda bo'lgani kabi multimediyadan foydalanish ham o'quv strategiyasi o'qituvchi nafaqat ma'lumot berish, balki jarayonga yordam berish, qo'llab-quvvatlash va boshqarish bilan shug'ullangandagina o'quv jarayoni mazmunini boyitishdan iborat ekanligini bildiradi. mumkin. Darsni yanada qiziqarli va esda qolarli qilish uchun har bir o'qituvchi o'z ijodkorligidan foydalangan holda o'z uslublarini yaratishi kerak. Quyida biz bir nechta mertodlarni tahlil qilamiz.

Almashinish metodi.[3]

Kichik guruhlarining barcha a'zolariga bitta muammo taklif etiladi. Har bir guruh 10 daqiqa davomida o'z fikrlarini yozadi va javob varaqalarini ikkinchi guruh bilan almashtiradi. Keyingi guruh oldingi guruh javoblarini baholaydi, agar javob to'liq bo'lmasa, o'z variantini taklif qiladi. Bugungi mavzu bo'yicha ona tili o'qitish metodikasi mavzusidagi topshiriqlarga misollar:

“Ismlar” mavzusini o'qitish metodikasi.

1-bet: “Ot ot” tushunchasini o'rgatish metodikasi.[2]

2-bet: Otlarni o'rgatishda qo'llaniladigan usullar.

3-bet: Ismlar mavzusini mustahkamlash usullari.

Talabalar o'z javoblarini berib, tengdoshlarining javoblarini to'ldirgandan so'ng, hamma ularni birgalikda muhokama qiladi va eng yuqori ballga loyiq javoblarni tanlaydi.

Uch guruh metodi.

Guruh 3 ta kichik guruhga bo'lingan va taklif qilingan vazifani uch xil nuqtai nazardan hal qilish kerak. Masalan: Ona tilini o'qitish muammosi bilan hozir kim shug'ullanmoqda? Birinchi guruh - pedagoglar, faylasuflar, sotsiologlar, psixologlar bilan bir qatorda bu borada keng ko'lamli tadqiqotlar olib bormoqdalar, ikkinchi guruh - bu ish ona tili o'qitish metodikasi va maktab fanini o'rganuvchi tadqiqotchilar,

o'qituvchilar - ziyolilar bilan bog'liq. ta'lim jarayonlarining samaradorligi, uchinchi guruh – bugungi kunda ona tilini o'qitish metodikasi fani nafaqat yosh avlodni shakllantirishda, balki jamiyat hayotining barcha jabhalarida tutgan o'rni muhim. Hozirgi vaqtda kompleks tarbiyaviy chora-tadbirlarni qo'llamasdan turib ishlab chiqarishda ham, xalq xo'jaligining biron bir tarmog'ida ham biron bir natijaga erishish mumkin emas.[1]

Xulosa:

Shunday qilib, munozara davomida talabalar fanga oid bir qancha muammolarni hal etish yo'llarini muhokama qilish bilan birga, bilim va ko'nikmalarini oshirish bilan bir qatorda sohada ona tili o'qitish metodikasi muammosini ham muhokama qiladilar. Shu bilan birga, ona tili o'qitish sohasida yo'l qo'yilgan xatolarni tahlil qilib, bilimini oshiradi, tanqidiy fikrlashga o'rganadi. Ona tili metodologiyasida ilg'or pedagogik texnologiyalar asosida o'tilayotgan darslar nafaqat til o'qitish samaradorligini oshiradi, balki o'quvchi-yoshlarga ham aylanadi. uning ajralmas qismi. Turli xil zamonaviy texnik vositalar ishtirokida dars tashkil eta olgan o'qituvchi qisqa vaqt ichida o'quvchilarning olgan bilimlari, do'stlariga munosabati, muloqot madaniyati, fikrlash doirasi, so'z boyligi haqida aniq tasavvurga ega bo'ladi. nutq salohiyati. Ilg'or texnologiyalarga asoslangan darslar o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida teng sharoit yaratishga yordam beradi. O'quvchi darsda o'zini erkin his qiladi, darsga qiziqishi ortadi, so'z san'ati va ijodiga qiziqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ishmuhammedov R. "Pedagogik texnologiyalar"[1]
2. Ona tili darsligi 5-sinf.[2]
3. "Til adabiyot ta'limi" jurnali.[3]
4. Shaykhislamov, N. (2021). THE DIRECTION OF MODERN LINGUISTICS THE CONCEPT OF COGNITIVE LINGUISTICS. Scientific progress, 2(2), 1641-1646.[4]
5. www.ziyonet.uz. [5]